

verwijt behoefde te betekenen aan de leiding van dit bureau' (die leiding zou dat verwijt wel degelijk verdiend hebben indien zij de niet-militaire rapporten niet met normale spoed had doorgegeven, hetgeen zij evenwel steeds deed). 'De commissie betreurt het echter, dat de regering er niet voor heeft gezorgd dat er geen competentiegeschillen ontstonden tussen het Bureau Inlichtingen en dr. Visser 't Hooft' (die competentiegeschillen waren er ook in Zwitserland en daar droeg Visser 't Hooft het zijne toe bij). 'De regering is in gebreke gebleven te zorgen dat er te Londen een behoorlijke combinatie bestond' (die 'combinatie' was er wel degelijk: het Bureau Inlichtingen gaf alles door wat van Visser 't Hooft ontvangen werd) 'en heeft nagelaten, het BI er van te doordringen wat de taak was van dr. Visser 't Hooft' (dat wist de leiding van BI beter dan wie ook). 'De conclusie van de vergadering van 22 augustus 1944, dat dr. Visser 't Hooft zijn bevoegdheden was te buiten gegaan en dat dit te zijner kennis moest worden gebracht, acht de commissie dan ook onjuist' (accoord). 'Immers, dr. Visser 't Hooft heeft niets anders gedaan dan de opdracht van de regering uitvoeren' (accoord, maar daarbij verloor hij wat hij persoonlijk in politiek opzicht wenselijk achtte, toch niet uit het oog¹). 'De wijze waarop hij en zijn medewerkers in Zwitserland en Nederland dit hebben gedaan, verdient naar het oordeel van de commissie de hoogste lof' – natuurlijk, een ieder die in Londen profiteerde van wat via Weg A binnenkwam (ik behoorde daar zelf toe), kon slechts bewondering koesteren voor wat van Genève uit ondernomen werd, maar van alle 'beoordelende' passages die in de volumineuze verslagen van de Enquêtecommissie voorkomen, is deze de enige waarin de woorden 'de hoogste lof' voorkomen. Mr. Donker, de voorzitter van de Enquêtecommissie, was zeer voor Visser 't Hooft geporteerd – Somer daarentegen was een van zijn *bêtes noires*.

¹ D.d. 12 januari '44 stuurden, zoals wij in deel 7 weergaven (hoofdstuk 9, in de paragraaf 'Val van het Naziregime?'), de Politieke Commissie van de Zwitserse Weg, van Randwijk, hoofdredacteur van *Vrij Nederland*, en van Heuven Goedhart, hoofdredacteur van *Het Parool*, menend dat het spoedig tot een omzwaai in Duitsland zou komen (zij namen dit aan door hun contact met de Duitser Wilhelm Staehle), via Visser 't Hooft een brief aan de regering waarin zij er op aandrongen dat deze één of meer personen zou machtigen, het regeringsgezag in handen te nemen. De inhoud van deze brief gaf Visser 't Hooft op 22 januari telegrafisch aan Gerbrandy door. Er was evenwel nog een tweede brief, ook van 12 januari, een van Slotemaker aan Visser 't Hooft, en daarin schreef Slotemaker dat hij en de zijnen zich voorbereeden op 'een eigen optreden', d.w.z. een optreden zonder regeringsmachtiging. Dit naar ons oordeel uitermate belangrijke gegeven nam Visser 't Hooft niet in zijn telegram van 22 januari op; Visser 't Hooft schreef ons overigens in '76, te menen dat wij het gegeven ten onrechte belangrijk vonden.